

บทที่ ๑

บทนำ

วัฒนธรรมทางดนตรีในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยมีเอกลักษณ์ทางดนตรีที่เป็นลักษณะเฉพาะทั้งทางเครื่องดนตรี การผสมวง การบรรเลงด้วยลีลา สำเนียง จังหวะ และท่วงทำนอง อันไพเราะ ศิลปินจึงเป็นผู้ถ่ายทอดเสียงเพลงอย่างบรรจงผ่านทางเครื่องดนตรีให้ผู้ฟังได้รับถึงความไพเราะของเสียงนั้น

ทว่าคีตกรรมชั้นเลิศเพียงไร หากขาดศิลปินและเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพก็ทำให้ความซาบซึ้งลดถอยลง แต่หากว่าคีตกรรมนั้นบรรเลงด้วยศิลปินและเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพก็ทำให้เกิดความซาบซึ้งในความงาม ความไพเราะอย่างสร้างสรรค์นับได้ว่าเครื่องดนตรีเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการสร้างความสมบูรณ์ให้เกิดขึ้นสำหรับการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ทางดุริยางคศิลป์ ความไพเราะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากปัจจัยสำคัญคือ ผู้บรรเลง บทเพลง ผู้ประพันธ์และเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพหากเครื่องดนตรีไม่มีคุณภาพแล้ว แม้นักดนตรีจะมีฝีมือและทักษะเป็นเลิศเพียงใดก็ไม่สามารถถ่ายทอดและนำเสนอผลงานชั้นสูงได้ถึงอรรถรส

ในปัจจุบันการประดิษฐ์เครื่องดนตรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องดนตรีไทยนั้นมิมีปัญหาสืบเนื่องมาจากการควบคุมคุณภาพเสียง การขาดการวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับการประดิษฐ์เครื่องดนตรีอย่างเป็นระบบ นอกจากเครื่องดนตรีไทยที่เป็นเครื่องดนตรีในราชสำนักแล้ว เครื่องดนตรีไทยในวงดนตรีประจำภาคต่าง ๆ ก็ประสบปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นเช่นกัน และในปัจจุบันมีช่างประดิษฐ์เครื่องดนตรีดังกล่าวลดน้อยลงเป็นอย่างมาก

ด้วยความขาดแคลนช่าง และการประดิษฐ์ขาดกระบวนการทางวิชาการ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยวัฒนธรรมการสร้างเครื่องดนตรีไทยภาคเหนือ โดยเน้นศึกษาเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีด คือซึ้งกลางและกลองปูเง้ เป็นประเด็นสำคัญในการศึกษา เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทสำคัญในวงดนตรีภาคเหนือ กล่าวคือ ซึ้งกลางมีหน้าที่ดำเนินทำนองเพลงเป็นหลัก ส่วนกลองปูเง้ทำหน้าที่เป็นเครื่องกำกับจังหวะแนวเพลงในวงดนตรี

๑.๑ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๑.๑ เพื่อศึกษาองค์ประกอบสำคัญของเครื่องดนตรีที่เป็นสัญลักษณ์ของภาคเหนือ โดยเฉพาะเครื่องดนตรีไทยภาคเหนือประเภทเครื่องดีด(ซึ่งกลาง) และกลองปู่เจ้าที่สัมพันธ์กับ นิเวศวิทยาและวัฒนธรรมของถิ่นนั้น

๑.๑.๒ เพื่อศึกษาวัสดุที่ใช้ในการผลิตเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีดประจำภาค

๑.๑.๓ เพื่อศึกษาสัดส่วนและมาตรฐานการผลิตที่นำไปสู่เรื่องคุณภาพเสียง

๑.๑.๔ เพื่อศึกษากรรมวิธีและขั้นตอนในการผลิต

๑.๒ วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

๑.๒.๑ รวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดต่าง ๆ ได้แก่

- ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ห้องสมุดดนตรี หอระหม่อมมบริพัตร
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
- ห้องสมุดดนตรีมหาวิทยาลัยมหิดล
- หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
- สถาบันวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

๑.๒.๒ ศึกษาข้อมูลจากแหล่งวัฒนธรรมภูมิภาคจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือ ทั้ง ๕ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง และน่าน

๑.๒.๓ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางดนตรีในพื้นที่ภาคเหนือ

๑.๒.๔ รวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูล

๑.๒.๕ รายงานผลการวิจัยและสรุป เสนอแนะ จัดพิมพ์รายงานฉบับสมบูรณ์

๑.๓ ขอบเขตการวิจัยและระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

๑.๓.๑ ศึกษาวัฒนธรรมการสร้างเครื่องดนตรีในกลุ่มพื้นที่ล้านนา ๕ จังหวัด ดังนี้ จังหวัดหลักได้แก่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน จังหวัดรองได้แก่ ลำปาง น่าน โดยกำหนดเครื่องดนตรีที่ศึกษา คือ ซึงกลาง และกลองปู่เจ้

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๔.๑ ทราบองค์ประกอบสำคัญของเครื่องดนตรีที่เป็นสัญลักษณ์ของภาคเหนือ โดยเฉพาะเครื่องดนตรีไทยประเภทเครื่องดีดและกลองที่สัมพันธ์กับนิเวศวิทยากับวัฒนธรรมของถิ่นนั้น

๑.๔.๒ ทราบวัสดุที่ใช้ในการผลิตเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีดประจำภาค

๑.๔.๓ ทราบสัดส่วนและมาตรฐานการผลิตที่นำไปสู่เรื่องคุณภาพเสียง

๑.๔.๔ ทราบกรรมวิธีและขั้นตอนในการผลิต